

lz vitiosu sit vomit' p' supflua comestione:
tn vitiosu e q' aliqs huic necitati se subdat
p imoderatiā cibi vl potus: pot' tn absq' cul
pa vomit' pcurari ex consilio medicine i re
mediū alicuius languoris. ¶ Ad tertiu dō
q' scurrilitas pcedit qdē ex actu gule: nō at
ex actu luxurie: s; ei' volūate. z iō ad vtrūq;
vitiū pōt pertinere.

Deinde cōside

Qrādū est de sobrietate z vi
tio opposito .s. ebrietate.
Et circa sobrietatē querū
tur q̄tuor. ¶ 1° que sit matia
sobrietatis. 2° vtrū sit spālis virtus. 3° vtrū
vsus vini sit licit'. 4° quib' p̄cipue compe
tat sobrietas.

Ad primum sic pro

cedit. ¶ Videt' q' matia sobrietatis non sit
potus. ¶ n. ad R. o. 12°. Nō plus sapere q̄
oz sape. s; sape ptinet ad sobrietatē. q̄ sobrie
tas est circa sapiam z nō solū circa potum.

¶ 1°. Sap. 8° dī de dei sapia: q' sobrietatez
z prudētiā docet: iusticiā z v̄tutē: vbi sobrie
tatē ponit p t̄pantia. s; t̄pantia nō solū ē cir
ca pot'. s; etiā circa cibos z venerea. q̄ sobrie
tas nō ē solū circa pot'.

¶ 2°. Nomē sobrie
tatis a mēsurā sūp̄rū eē v̄t. s; i oib' ā ad nos
ptinet debem' mēsurā seruare: vt dī ad Ti
tū 2°. Sobrie z iuste z pie viuam' i B secto.
vbi dīc' glo. sobrie in nob. z. i. ad Thimo. 2°.

dī. Mulieres i bitu ornato. cū v̄cūdiā z so
brietate ornātes se. z sic v̄t sobrietas eē non
solū i teriorib'. s; etiā i bis q̄ ptinet ad exti
ozē bitū. nō q̄ p̄p̄ia matia sobrietat' ē pot'.

¶ 3°. s; ē qd' dī Eccl. 31°. Equa vita hoib' vi
nū in sobrietate potatū. ¶ 4° dī q' virtutes
que ab aliqua gnālī conditōe v̄tutis nomi
nant: illā materiā sibi spālī vendicant i qua
difficilimū z optimū ē conditōem ei' obser
uare: sic fortitudo picula mori: z t̄pantia de
lectatōes tact'. Nomē at sobrietatis sumit'
a mēsurā: dī. n. aliqs sobri' q̄si b̄riā .i. mēsu
ram seruans. z iō illā materiā spālīter sibi so
brietas ascribit in qua maxime laudabile ē
mēsurā seruare. huiusmōi aut' ē potus iebri
are valēs: qz ei' vsus mēsurat' multū cōfert.
z modic' excessus ml'tū ledit: qz ipedit vsuz
rōnis magis etiā q̄ excessus cibi. ¶ Vñ Eccl
31°. Sanitas ē aīe z corpis sobri' pot'. Cūnū

multū potatū irritatōem z irā z ruinas mul
tas facit. z iō spālīter sobrietas attendit' circa
potū: nō quēcūq; s; eū q' sua fumositate na
tus ē caput cōturbare: sic vinū z oē qd' iebria
re pōt. Cōiter at sumēdo nomē sobrietatis
pōt in q̄cūq; matia dici: sic z s̄ dicitur est de
fortitudine z t̄pantia. ¶ Ad p̄mū ḡ dicendū
q' sic vinū matiale inebriat corpālī: ita etiā
metaphorice cōsideratio sapie dicit' pot' ine
briās ppter B q' sua delectatōe aiuz allicit
fm illud ps. Calix meus iebriās q̄ p̄clarus
ē. z ideo circa cōtemplatōem sapie p flitu
vinē quādā sobrietas dī. ¶ Ad secūdū vi
cēduz q' oīa que ad t̄pantiā p̄p̄ie ptinet ne
cessaria sūt p̄nti vite. z iō in oib' necessariū
ē adhibē mēsurā: qd' ptinet ad officiū sobrie
tatis p̄p̄ qd' noīe sobrietat' t̄pantia signifi
cat: s; modic' excessus i potu plus nocet q̄
in alijs. z iō sobrietas spālīter est circa potū.

¶ Ad tertiu dō q' q̄uis mēsurā in oib' re
graf: nō tn sobrietas p̄p̄ie i oibus dī: sed i
quib' mēsurā ē maxime necessaria.

Ad secunduz sic pro

cedit. ¶ Vñ q' sobrietas nō sit p se quedā speci
alis virtus. Abstinētia. n. attendit' z circa ci
bos z circa pot'. s; circa cibos nō ē spālīter
aliq' spālīs virtus. ḡ nec sobrietas q̄ est circa
potus ē aliq' spālīs virt'. ¶ 1°. Abstinētia et
gula sūt circa delectatōes tact' inq̄tū sēsus
est alimēti. s; cib' z pot' simul cedūt i alimē
tū. s; n. indiget aīal nutriri humido z sicco.
ḡ sobrietas que ē circa potū nō est spālīs vir
tus. ¶ 2°. Sic i bis q̄ ad nutritōez ptinet di
stinguūt cib' a potu: ita etiā distinguūt di
uersa genera cibozū z diuersa genera potuū. si
ḡ sobrietas eēt p se quedā specialis virt': vi
det' q' circa qualibet differētiā potus vl' ci
bi sit quedā spālīs v̄t': qd' ē icōueniēs. nō ḡ
v̄t' q' sobrietas sit spālīs virtus.

¶ 3°. cōtra
ē q' Macrobi' ponit sobrietatē spālem par
tē t̄pantie. ¶ 4° dī q' sic s̄ dicitū est: ad vir
tutē moralē ptinet cōseruare bonuz rōnis
z ea qbus pōt impediri. z iō vbi inuenit' spe
ciale ipedimētū rōnis ibi necesse est esse spā
lē v̄tutē ad illud remouēdū. pot' at iebriās
bz spālē rōnē ipediēdi vsū rōis inq̄tū. s. per
turbat cerebrū sua fumositatē. et iō ad remo
uēdū h' ipedimētū rōnis regrit' spālīs virt' q̄
est sobrietas. ¶ Ad p̄mū ḡ dicendū q' cib'
et potus cōiter ipediēdi p̄nt bonum rationis

absorbēdo eā p̄ imoderāriam delectatōis. z
q̄tū ad hoc cōit circa cibū z potū ē abstinē
tia: s; pot' inebriare valēs impedit sp̄ali rōe
vt dictū est. z iō requirit sp̄alē v̄tutē. ¶ Ad
secūdū dicēdum q̄ v̄tus abstinētie nō ē cir
ca cibos z pot' inq̄tū sūt nutritiua. s; inq̄
tū impediūt rōem. z iō nō o; sp̄alitas vir
tutis attēdat fm̄ rōem nutritōis. ¶ Ad ter
tiū dō q̄ i oibus potib' iebriare valentib'
est vna z eadē rō impediēdi rōis vsū. z sic il
la potū diuersitas p̄ accidēs se h; ad v̄tutē
z p̄pter hāc diuersitatē v̄tutes nō diuersifi
cant. Et eadē rō ē de diuersitate ciboz.

Ad tertium sic proce

dit. ¶ Videl' q̄ vsus vini totalr sit illicit'. Si
ne sapiētia. n. nō pōt aliquis eē i statu salut
is. n. Sap. 7°. Neminē diligit d's nisi eum
q̄ cū sapia inhabitat. z in 9°. Per sapias sana
ti sūt q̄cūq; placuerūt tibi a p̄ncipio. s; vsus
vini ipedit sapiam. n. Ecclesiastes 2°. Co
gitanti abstrahere a vino carnē meā vt trans
ferrē aīum meū ad sapiam. ḡ pot' vini ē vni
uersalr illicit'. ¶ S. Apls dic' ad Ro. 14°.
Bonū ē n̄ māducare carnē z nō bibē vinuz
neq; i q̄s fr̄ tuus offēdit aut scādaliqat aut in
firmat. s; cessare a bono v̄tutē ē v̄tiosū. z fili
ter fr̄ibus scādaliū ponē. ḡ vti vino ē illicitū.
¶ S. Jero' dicit q̄ vinū cū carnib' post di
luuū ē dedicatū. xps at̄ venit i fine scloz z
extremitatē retraxit ad p̄ncipiū ḡ tpe xp̄ia
ne legis v̄t ē illicitū vti vino. ¶ Sed 3° ē qd
apls dic' i. ad Thimo. 5°. Noli adhuc aquaz
bibere: s; modico vino v̄tē p̄pter stomachū
tuū z infirmitates frēq̄ntes. z Eccl 31° dī. Ex
ultatio aīe z cordis vinū moderate potatū.

¶ 2° dicēdū q̄ nullus cib' v̄l pot' fm̄ se cō
siderat' est illicit'. fm̄ sniam dñi dicēt' Ma
th. 15°. Nō qd̄ intrat i os coīgnat boīem. z
iō bibere vinū fm̄ se loq̄ndo nō est illicitū
pōt tñ reddi illicitū per accidēs: q̄nq; qdem
ex dōitōe bibētis q̄ a vino de facili ledit: v̄l
qui ex sp̄ali voto obligat ad vinū nō biben
dū. q̄nq; aut̄ ex mō bibēdi: qz. s. mēsurā i bi
bēdo excedit. q̄nq; at̄ ex pte alioz q̄ ex h̄ scan
daliqant. ¶ Ad p̄mū ḡ dō q̄ sapia pōt hēri
duplr. Uno' fm̄ modū cōez put sufficit ad
salutē. z sic nō requir' ad sapiam h̄ndā q̄ ali
qs a vino oīo abstineat: s; q̄ abstineat ab imo
derato vsu vini. Alio' fm̄ quēdā p̄fectionis
gradū. z sic requir' i aliquibus ad perfecte sa

piētiam p̄cipiēdā q̄ oīo a vino abstinēat: s;
dōitōes quarūdā p̄sonaz z locoz. ¶ Ad se
cūdū dō q̄ ap̄ls nō simplr dicit bonū eē ab
stinere a vino. s; i casu in q̄ ex h̄ aliqui scāda
lizātur. ¶ Ad tertū dō q̄ xps retrahit nos
a quibusdā sicut oīo illicitis. a quibusdā vō
sicut ab ip̄edimētis p̄fectōis. z hoc mō retra
hit aliquos a vino p̄pter studiū p̄fectōis. sic
a diuitijs z alijs huiusmodi.

Ad quartum sic pro

cedit. ¶ Videl' q̄ sobrietas magis requir' i
maiorib' p̄sonis. Senect'. n. excellētia quā
dā hōi p̄stat. vnde z senib' honoz z reuerē
tia debet: fm̄ illud Leuit. 19°. Corā cano ca
pite surge z honora p̄sonam senis. s; ap̄ls
sp̄alit̄ senes dicit eē ad sobrietatē exhortan
dos: fm̄ illud ad Titū 2°. Senes vt sobry
sint. ḡ sobrietas maxime regit' in excellenti
bus p̄sonis. ¶ S. Apls i ecclia excellētissimū
ḡdū h; cui p̄aplm̄ indicit sobrietas: fm̄ illd
i. ad Thimo. 3°. Oportet ep̄m irrep̄hēnabilez
eē: vni' vxoris vix: sobriū prudētē. zc. ḡ sobri
etas maxime regit' i p̄sonis excellentibus.

¶ S. sobrietas importat abstinētia a vino.
s; vinū inēdicit' regib' qui tenēt sūmū locū
i humanis rebus. dcedit aut̄ his q̄ sūt in sta
tu desolatōis: fm̄ illud puer. 31°. Noli regi
bus dare vinū. z postea subdit: date scieram
merētib'. z vinū his q̄ amaro aīo sūt. ḡ sobri
etas magis requir' i excellentibus p̄sonis.

¶ S; 3° ē qd̄ ap̄ls dic' i. ad Thimo. 3°. Mu
lieres sūt pudicas: sobrias. zc. z ad Titū 2°.
dī. Iuuenes sūt hortare vt sobry sint. ¶ 4°
dō q̄ v̄tus hēt b̄itudinē ad duo. Uno' qd̄ez
mō ad 3ia vitia q̄ excludit: z cōcupiscētias
quas refrenat. Alio' mō ad finē i quē p̄ducit
Sic ḡ aliā v̄tus magis regit' i aliquibus ou
plici rōne. Uno' qz in eis est maior p̄nitas
ad cōcupiscētias quas o; v̄tutē refrenari: z
ad vitia que p̄ virtutē tollūtur. z fm̄ h̄ sobrie
tas maxie requir' i iuuenib' z mulierib':
qz in iuuenib' viget cōcupiscētia delectabilis
p̄pter feruorē etatis: i mulierib' at̄ nō ē suffi
ciens robur mētis ad h̄ cōcupiscētys resi
stāt. Un' s; maximū Valerīū: mulieres ap̄
romanos at̄igtus nō bibebāt vinū. Alio' vō
mō sobrietas magis requir' i aliqb': v̄t po
te magi necessaria ad p̄p̄riā operatōem ip̄so
rū. vinū at̄ imoderate sūptū p̄cipue impedit
vsū rōis: z iō senib' i qb' rō o; vigē ad alioz

eruditōem ⁊ ep̄is seu q̄buslibet eccl̄ie mini-
stris q̄ mente deuota deb̄et sp̄ualib⁹ officijs
isistere ⁊ regib⁹ q̄ p̄ sapiam deb̄et ppl̄m sub-
ditū gubernare sp̄aliē sobrietatis idicif. Et p̄
hoc p̄ r̄isio ad obiecta.

Deinde de
De rādū ē de ebrietate. Et cir-
ca h̄ querūt q̄tuor. 1. p̄ vtrū
ebrietas sit pct̄m. 2. vtrū
sit peccatū mortale. 3. vtrū
sit grauissimū peccatorum. 4. vtrū ex-
cet a peccato.

Ad primum sic pro-

cedit. **V**idet q̄ ebrietas nō sit peccatū. **D**e
n. pct̄m h̄z aliud pct̄m sibi oppositū sic timi-
ditati audacia. ⁊ pusillanimitati presūptio
opponitur. s̄z ebrietati nullū pct̄m opponit.
ḡ ebrietas nō est pct̄m. **S**. De pct̄m ē vo-
luntariū. sed nullus vlt̄ eē ebri⁹: q̄ nullus vlt̄
p̄uari vsu rōnis. ḡ ebrietas nō ē pct̄m. **S**.
Quicūq̄ ē alteri rō peccādū peccat. si ḡ ebrie-
tas eēt pct̄m sequeret q̄ illi q̄ alios inuitat
ad potū q̄ inebriat peccaret: qd̄ v̄ eē valde
dūp. **S**. **D**ibus pct̄is correctio debet. sed
ebrys nō adhibet correctio: dicit. n. Greg⁹ q̄
cū venia suo ingenio sūt relinq̄ndi ne deteri-
ores fiat si a tali consuetudine euellat. ḡ ebrie-
tas nō est pct̄m. **S**. **S**z ē qd̄ ap̄ls dicit ad
Ro. 15. Nō in cōmessatōib⁹ ⁊ ebrietatibus.
S. **S**z dō q̄ ebrietas dupl̄r pōt accipi. **U**no
putat s̄ḡt ip̄m defectū hoīs q̄ accidit ex mlto
vino potato: ex q̄ sit vt nō sit rōnis. ⁊ s̄z
h̄ ebrietas non noiat culpā: s̄z defectū pena-
lē cōsequētē ex culpa. **A**lio ebrietas pōt noia-
re actū q̄ quis i hūc defectū incidit: q̄ pōt cau-
sare ebrietatē dupl̄r. **U**no ex nimia vini for-
titudine p̄ter opinionē bibētis. ⁊ sic etiā ebri-
etas pōt accidē sine pctō: p̄cipue si non ex ne-
gligētia hoīs cōtingat. ⁊ sic credit Noe i ebri-
atus fuisse: vt legit Gen. 9. **A**lio mō ex inor-
dinata cōcupiscētia ⁊ vsu vini: ⁊ sic ebrietas
ponit esse pct̄m. ⁊ continet sub gula sic spe-
cies sub genere. **D**iuidit. n. gula i cōmessatio-
nē ⁊ ebrietatē q̄ p̄hibet ap̄ls in auctoritate
inducta. **A**d p̄mū ḡ dō q̄ sicut p̄hs dicit
i 3. ethicoz: insensibilitas que opponit r̄pan-
tie nō multū cōtingit. ⁊ id̄ tam ip̄a q̄ oēs ei⁹
sp̄s que opponit diuersis sp̄ibus r̄pantie
noīe carent. vñ ⁊ vitiiū qd̄ opponit ebrietati

inoiatū est. ⁊ tñ siq̄ sciēter intātū a vino ab-
stineret vt nān multū ḡuaret: a culpa im-
nis nō eēt. **A**d secundū dō q̄ obiectio
illa p̄cedit de defectu cōsequētē q̄ ē inuolūta-
rius: s̄z imoderat⁹ vsus vini ē volūtarius i q̄
peccati rō cōsistit. **A**d t̄riū dō q̄ sicut ille q̄
inebriat excusat a peccato si ignorat fo. ritu
dinē vini: ita etiā ille q̄ inuitat aliquē ad bi-
bēdū excusat a pctō si ignoraret talē eē cōdi-
tōem bibentis vt ex h̄ potu inebriet. s̄z si ig-
rātia desit neut̄ a pctō excusat. **A**d q̄rtū
dō q̄ aliquādo correctio peccatoris ē inter-
mittēda ne fiat inde deterior vt s̄ dicitur est.
Un̄ Aug⁹ dicit i epl̄a ad Aureliū ep̄m de com-
messatōib⁹ ⁊ ebrietatib⁹ loq̄ns. Nō aspere
q̄stuz estimo nō dure n̄ ipetuose ista tollū.
s̄z magi docēdo q̄ iūbēdo: magi monēdo q̄
minādo. sic. n. agēdū ē i multitudine peccan-
tiū. seueritas aut exercēda est i pctō paucoz

Ad secunduz sic pro-

cedit. **V**idet q̄ ebrietas nō sit pct̄m morta-
le. **A**ug⁹. n. i s̄mone de purgatorio: dicit ebrie-
tatē eē pct̄m mortale si sit assidua. s̄z assidui-
tas iportat circūstātiā que nō trahit i aliam
sp̄m pct̄i: ⁊ sic nō pōt i infinitū aggrauare vt
de veniali faciat mortale: sicut ex s̄ dicit p̄z.
ḡ si al ebrietas nō ē pct̄m mortale nec etiā
hoc mō erit peccatū mortale. **S**. **A**ug⁹
dicit i eodē sermone Quoties aliquis in ci-
bo aut potu plus accipit q̄ necesse ē ad mi-
nuta peccata nouerit p̄tinere. pctā at̄ minu-
ta dicunt venialia. ḡ ebrietas que causat ex
i moderato potu ē pct̄m veniale. **S**. **N**ul-
lū pct̄m mortale ē faciēdū p̄p̄ medicinā. s̄z
alig supflue bibūt s̄m cōsiliū medicie vt po-
stea p̄ vomitū purgēt. ⁊ ex h̄ supfluo potu se-
quit ebrietas. ḡ ebrietas si ē pct̄m mortale.
S. **S**z ē qd̄ i canonib⁹ apostolorū legitur.
Ep̄s aut p̄s b̄ter aut diacon⁹ alee aut ebrie-
tati deficiēs: aut definat aut deponat. **S**ub
diacon⁹ at̄ aut sector aut cātor filia faciens:
aut definat aut cōione p̄uef: s̄l̄r ⁊ laic⁹. s̄z ta-
les pene nō infligunt nisi p̄ pctō mortali. ḡ
ebrietas ē pct̄m mortale. **S**. **S**z dō q̄ culpa
ebrietatē sic dicitur ē cōsistit i iordinato vsu ⁊
cōcupiscētia vini. **H**oc at̄ cōtingit esse tripl̄r.
Uno sic q̄ nesciat potū eē imoderatū ⁊ in-
ebriare potētem. ⁊ sic ebrietas pōt accipi si
ne pctō vt dicitur ē. **A**lio sic q̄ aliq̄s p̄cipiat
potū eē imoderatuz: non tñ estimat potum